

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 307/2020-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 8. septembra 2020 v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Rastislava Kaššáka a Ladislava Duditša prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátkou JUDr. Ivetou Rajtákovou, Štúrova 20, Košice, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKOVANÉ] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 porušené boli.

2. Okresnému súdu Košice II p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDACTED] priznáva finančné zadost'učinenie v sume 2 000 € (slovom dvetisíc eur), ktoré je Okresný súd Košice II p o v i n n ý zaplatiť jej do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Košice II je p o v i n n ý nahradit' [REDACTED] trovy konania v sume 675,43 € (slovom šesťstosedemdesiatpäť eur a štyridsaťtri centov) na účet jej právnej zástupkyne advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej s'ťažnosti [REDACTED] n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a s'ťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. I. ÚS 307/2020-10 zo 17. júna 2020 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie ústavnú s'ťažnosť [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „s'ťažovateľka“), ktorou namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov zaručeného v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Z obsahu ústavnej s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľka je účastníčkou konania konaní o zníženie výživného k plnoletému dieťaťu (s'ťažovateľke).

2.1 Napadnuté konanie sa začalo 17. októbra 2016 podaním návrhu otca sťažovateľky (ďalej aj „navrhovateľ“) na vydanie neodkladného opatrenia a návrhu na zníženie výživného, o ktorom rozhodol okresný súd uznesením č. k. 37 Pc 8/2016-13 zo 4. novembra 2016 tak, že návrh na vydanie neodkladného opatrenia zamietol. Navrhovateľ podal 1. decembra 2016 proti uzneseniu okresného súdu č. k. 37 Pc 8/2016-13 odvolanie, o ktorom rozhodol Krajský súd v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 8 Co 11/2017 z 22. marca 2017, ktorým uznesenie súdu prvej inštancie potvrdil.

2.2 Sťažovateľka vo svojej ústavnej sťažnosti uviedla chronologický prehľad priebehu napadnutého konania, v ktorom okresný súd uskutočnil dve pojednávania (15. februára 2018 a 23. apríla 2018, pozn.). V poradí tretie pojednávanie pôvodne nariadené na 16. júl 2018 bolo odročené na 6. september 2018 a následne zrušené z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu. Podľa tvrdenia sťažovateľky od daného momentu okresný súd vo veci nevykonal žiadny úkon.

2.3 Podľa sťažovateľky je pri posudzovaní neprimeranej dĺžky napadnutého konania potrebné zohľadniť aj dlhotrvajúci stav právnej a osobnej neistoty sťažovateľky, ktorý okresný súd svojím postupom nezmierňuje, naopak, tento stav vedome predlžuje neefektívnym konaním a nečinnosťou. Je nesporné, že predmet napadnutého konania je pre sťažovateľku existenčnou záležitosťou, ktorá podmieňuje napĺňanie jej základných životných potrieb, keďže v čase podania návrhu na zníženie výživného zo strany otca bola žiačkou strednej školy a v súčasnosti je študentkou vysokej školy.

2.4 Z obsahu ústavnej sťažnosti ďalej vyplýva, že otec sťažovateľky podal 5. októbra 2016 rovnaký návrh na zníženie výživného aj proti sestre sťažovateľky (konanie bolo vedené okresným súdom pod sp. zn. 29 Pc 8/2016, pozn.), pričom uvedené konanie je právoplatne skončené (rozsudok krajského súdu sp. zn. 8 Co 10/2019 z 28. augusta 2019, pozn.). Sťažovateľka uviedla, že je nepochopiteľné, prečo konanie v druhovo identickej veci vedené na rovnakom súde, začaté rovnakým dňom, je právoplatne skončené, zatiaľ čo konanie, ktorého je sťažovateľka účastníčkou, právoplatne skončené nie je, pričom je možné odôvodnene predpokladať, že napadnuté konanie bude prebiehať aj na súde druhej inštancie.

3. Na základe skutočností uvedených v ústavnej sťažnosti sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie rozhodol nálezom, v ktorom vysloví, že základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v konaní na okresnom súde vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 porušené boli, zakáže okresnému súdu pokračovať v porušovaní sťažovateľkou namietaných práv a prikáže okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov. Súčasne sa sťažovateľka domáha priznania finančného zadosťučinenia v sume 4 500 € a náhrady trov konania.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

II.1 Vyjadrenie okresného súdu

4. Okresný súd vo svojom vyjadrení sp. zn. 1 SprV 468/2020 doručenom ústavnému súdu 7. júla 2020 podal chronologický prehľad procesných úkonov v napadnutom konaní a k vecnej stránke podanej ústavnej sťažnosti poukázal na § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavná sťažnosť je neprípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Podľa okresného súdu sťažovateľka neuviedla, že podala sťažnosť na prietahy v danom konaní predsedovi súdu. V prípade, že by tak bola urobila a jej sťažnosť by bola vyhodnotená ako dôvodná, bolo by dané konanie zaradené do osobitného režimu sledovania a k odstráneniu prietahu po septembri 2018 mohlo dôjsť bez podania ústavnej sťažnosti.

4.1 Okresný súd ďalej uviedol, že konanie možno od podania návrhu do mesiaca september 2018 hodnotiť ako priebežné, keď v zákonom stanovenej lehote bolo rozhodnuté o návrhu na nariadenie predbežného opatrenia a termín prvého pojednávania bol určený s prihliadnutím aj na správanie samotnej sťažovateľky, keď nereagovala na výzvu súdu z 9. júna 2017 (na vyjadrenie sa k návrhu na začatie konania, pozn.), na urgenciu z 31. júla 2017 reagovala až 19. februára 2018 a sama požiadala o odročenie pojednávania z 18. januára 2018.

4.2 K priet'ahom v napadnutom konaní podľa vyjadrenia okresného súdu došlo od 6. septembra 2018, keď bolo zrušené nariadené pojednávanie pre práceneschopnosť zákonného sudcu, do 25. mája 2020, čo však sťažovateľkou nebolo avizované podanou sťažnosťou v súlade s § 62 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 757/2004 Z. z.“).

4.3 Okresný súd uviedol, že nie je možné porovnávanie s inými súdnymi oddeleniami (k tomu pozri bod 25 ústavnej sťažnosti a bod 2.4 odôvodnenia nálezu, pozn.), keďže každý sudca si organizuje prácu vo svojom súdnom oddelení sám s prihliadnutím na stav tohto svojho súdneho oddelenia.

4.4 Okresný súd vyslovil názor, že vzhľadom na uvedené okolnosti sťažovateľkou požadovaná výška finančného zadosťučinenia v sume 4 500 € je neprimeraná.

4.5 Zároveň okresný súd vyslovil súhlas s upustením od ústneho prejednávania ústavnej sťažnosti (§ 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde).

II.2 Replika sťažovateľky

5. K vyjadreniu okresného súdu sťažovateľka prostredníctvom právnej zástupkyne zaujala stanovisko podaním, ktoré bolo ústavnému súdu doručené 22. júla 2020.

5.1 Sťažovateľka, reagujúc na prehľad chronologického priebehu napadnutého konania podaného zo strany konajúceho súdu, s dôrazom na jej podiel na vzniknutých priet'ahov v napadnutom konaní uviedla, že výzvou z 31. júla 2017 okresný súd vyzval jej právnu zástupkyňu vo forme urgencie, aby sa vyjadrila k návrhu na začatie konania, ktorý jej bol doručený 9. júna 2017. Na túto urgenciu sťažovateľka reagovala prostredníctvom svojej právnej zástupkyne podaním zo 7. augusta 2017, v ktorom poukazovala na to, že 9. júna 2017 jej bol síce doručený návrh na zníženie výživného spolu s poučením, avšak bez príloh, na ktoré sa navrhovateľ vo svojom návrhu odvoláva. Právna zástupkyňa sťažovateľky v predmetnom podaní výslovne upozornila na to, že sa vyjadruje k doručenému návrhu v stave, v akom jej bol doručený, teda bez príloh – listín, na ktoré sa navrhovateľ vo svojom podaní odvoláva. Právna zástupkyňa sťažovateľky predložila súdu predmetné podanie 7. augusta 2017 elektronickými prostriedkami, autorizovanými podľa osobitného predpisu (podanie bolo doručené do elektronickej schránky súdu 7. augusta 2017

o 15:42:47 h, pozn.). Na pojednávaní uskutočnenom 15. februára 2018 bolo zistené, že predmetné podanie nie je obsahom súdneho spisu. Podľa názoru sťažovateľky nie sú ona ani jej právna zástupkyňa zodpovedné za to, akým spôsobom okresný súd nakladá s písomnosťami, ktoré mu boli preukázateľne doručené. Zároveň je však pre sťažovateľku nepochopiteľné, že okresný súd tento svoj nedostatok svedčiaci o nedostatočnej organizácii práce na strane súdu označuje ako skutočnosť, ktorou sťažovateľka mala prispieť k predĺženiu konania.

5.2 Samotná žiadosť sťažovateľky z 27. decembra 2017 o odročenie pojednávania nariadeného na 18. január 2018 nespôsobila preťahy v konaní, keďže pojednávanie sa uskutočnilo 15. februára 2018 (teda ani nie jeden mesiac po pôvodne určenom termíne).

5.3 Okolnosť, že vo veci pojednávajúci sudca bol práceneschopný podľa vyjadrenia predsedu súdu 20 mesiacov, nie je ospravedlnením nečinnosti súdu, keďže súd bol povinný v súlade s § 51 ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. prerozdeliť veci, pridelené sudcovi, ktorého neprítomnosť presahuje 6 týždňov, pričom z vyjadrenia okresného súdu nevyplýva, že by tak postupoval. Podľa sťažovateľky o práceneschopnosti sudcu presahujúcej 6 týždňov predseda súdu nepochybne vedel, keďže táto skutočnosť znamenala povinnosť prerozdeliť veci už pridelené tomuto sudcovi.

5.4 Podľa názoru sťažovateľky okresný súd vo svojom vyjadrení neuviedol žiadnu okolnosť, ktorá by spochybňovala opodstatnenosť podanej ústavnej sťažnosti.

5.5 Sťažovateľka zároveň vyjadrila súhlas s upustením od ústneho prejednania veci.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom spisu dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

K obsahu súdneho spisu okresného súdu v napadnutom konaní

7. Z obsahu sťažnosti, jej príloh, z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu a chronologického prehľadu úkonov ústavný súd zistil tieto podstatné skutočnosti o priebehu napadnutého konania:

- 5. októbra 2016 otec sťažovateľky ako navrhovateľ podal návrh na zníženie výživného k plnoletej dcére, súčasťou ktorého bol aj návrh na nariadenie neodkladného opatrenia,
- 4. novembra 2016 okresný súd uznesením č. k. 37 Pc 8/2016-13 návrh na nariadenie neodkladného opatrenia zamietol,
- 1. decembra 2016 podal navrhovateľ proti uzneseniu o zamietnutí návrhu odvolanie,
- 27. februára 2017 predložil okresný súd súdny spis s predkladacou správou na rozhodnutie o odvolaní krajskému súdu,
- 22. marca 2017 krajský súd uznesením č. k. 8 Co 11/2017-30 napadnuté uznesenie súdu prvej inštancie ako vecne správne potvrdil,
- 27. marca 2017 bol súdny spis vrátený okresnému súdu,
- 30. mája 2017 okresný súd dal pokyn pre doručenie procesných poučení a sťažovateľke bol návrh zaslaný na vyjadrenie,
- 31. júla 2017 okresný súd urgoval sťažovateľku na zaslanie vyjadrenia,
- 21. decembra 2017 sťažovateľka doručila okresnému súdu podanie spolu s listinnými dôkazmi (doklad o štúdiu na strednej škole, mesačné výdavky odporkyne, pozn.),
- 27. decembra 2017 právna zástupkyňa sťažovateľky požiadala o odročenie pojednávania nariadeného na 18. január 2018 z dôvodu kolízie s iným pojednávaním, okresný súd tejto žiadosti vyhovel a odročil pojednávanie na 15. február 2018,
- 15. februára 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo odročené z dôvodu doplnenia dokazovania na 23. apríl 2018,
- 19. februára 2018 došlo okresnému súdu doručené vyjadrenie sťažovateľky k návrhu na základe výzvy okresného súdu z 31. júla 2017 s výhradou, že sa vyjadruje len k zaslanému návrhu, nie k dôkazom pripojeným k návrhu, ktoré jej zo strany okresného súdu neboli doručené,
- 23. apríla 2018 sa uskutočnilo pojednávanie, ktoré bolo na účel ďalšieho dokazovania odročené na 16. júl 2018,
- 18. júna 2018 bolo sťažovateľke zaslané podanie navrhovateľa doručené súdu 4. júna 2018,

- 19. júna 2018 podal navrhovateľ žiadosť o odročenie pojednávania nariadeného na 16. júl 2018, okresný súd jej žiadosti vyhovel a odročil pojednávanie na 6. september 2018, tento termín pojednávania bol zrušený z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu.

IV.

Právomoc ústavného súdu, ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a vyhodnotenie postupu okresného súdu

8. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práva alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom stanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

9. Sťažovateľka sa svojou ústavnou sťažnosťou domáhala vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 90/2010).

11. Ústavný súd pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (to platí aj pokiaľ ide o čl. 6 dohovoru, pozn.) vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde

sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím (m. m. IV. ÚS 221/04).

12. Základnou povinnosťou súdu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník konania obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Táto povinnosť súdu a sudcu s účinnosťou od 1. júla 2016 vyplýva zo zákona č. 161/2015 Z. z. Civilný mimosporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj „CMP“), najmä z jeho čl. 5 ods. 2 a čl. 12. Podľa čl. 5 ods. 2 CMP súd postupuje z úradnej povinnosti na základe zákona na účely prejednávania a rozhodnutia veci tak, aby ochrana práv bola rýchla a účinná. Podľa čl. 12 CMP súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným priet'ahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

14. Podľa § 30 CMP po začatí konania postupuje súd v súčinnosti s ostatnými subjektmi konania tak, aby bola vec v čo najkratšom čase prejednaná a rozhodnutá. O odročení pojednávania rozhoduje súd aj v mimosporovom konaní podľa § 183 a § 184 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) taktiež účinného od 1. júla 2016, a to v spojení s § 2 ods. 1 CMP.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje (1), správanie účastníka súdneho konania (2) a postup samotného súdu (3). Za súčasť prvého kritéria sa považuje aj povaha prerokúvanej veci.

16. Čo sa týka hodnotenia právnej a skutkovej zložitosti napadnutého konania, ústavný súd konštatuje, že konanie vo veciach výživného k plnoletému dieťaťu tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov a v zásade ho nemožno považovať za právne ani skutkovo zložité. Metodika postupu súdov v týchto veciach je jasná a podporená stabilizovanou judikatúrou.

17. V konaní o sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľa osoba, ktorá podala sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17.1 Ústavný súd konštatuje, že v správaní samotnej sťažovateľky nevzhladol takú skutočnosť, ktorá by podstatným spôsobom ovplyvnila doterajšiu dĺžku napadnutého konania.

17.2 Odročenie jedného pojednávania na základe žiadosti právnej zástupkyne sťažovateľky (z 18. januára 2018 odročené na 15. február 2018, pozn.) v kontexte celkovej dĺžky napadnutého konania, ako aj časových odstupov medzi jednotlivými pojednávaniami, nevyhodnotil ústavný súd ako okolnosť pričítateľnú sťažovateľke, ktorá by negatívne ovplyvnila priebeh napadnutého konania.

18. Ústavný súd napokon hodnotil samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní.

18.1 Okresný súd bezprostredne po doručení návrhu 17. októbra 2016 postupoval vo veci plynule a rozhodol o návrhu na nariadenie neodkladného opatrenia uznesením č. k. 37 Pc 8/2016-30 zo 4. novembra 2016. Ďalší postup okresného súdu v napadnutom konaní možno vymedziť do uskutočnenia iba dvoch pojednávanií, na ktorých opakovane vznikla potreba odročenia na účel ďalšieho dokazovania. Tento spôsob vedenia napadnutého konania nie je podľa názoru ústavného súdu v súlade s požiadavkou rýchleho a efektívneho prejednania veci a naopak svedčí o zlej organizácii práce sudcu v jemu zverenom súdnom oddelení (k tomu pozri aj vyjadrenie okresného súdu) vrátane nesústredenosti pri dokazovaní.

18.2 Ústavný súd z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ďalej zistil, že sa v ňom nenachádza záznam z 25. mája 2020 o pokyne sudcu na pripojenie súvisiaceho spisu (k tomu pozri vyjadrenie okresného súdu sp. zn. I SprV 468/2020, pozn.).

18.3 Absolútnu nečinnosť okresného súdu možno konštatovať od 6. septembra 2018, keď došlo k zrušeniu nariadeného pojednávania z dôvodu práceneschopnosti zákonného sudcu až dosiaľ (obdobie takmer 2 rokov). Overením aktuálneho stavu napadnutého konania ústavný súd zistil, že napriek podanej ústavnej sťažnosti okresný súd vo veci naďalej nekoná, nie je určený konkrétny termín ďalšieho pojednávania, čo ústavný súd považuje za neprijateľné, a to nielen preto, že právna neistota sťažovateľky stále trvá.

IV.

Záverý ústavného súdu

19. Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje aj na to, že s ohľadom na predmet konania ide o vec, ktorá vo všeobecnosti vyžaduje postup okresného súdu s výnimočnou rýchlosťou, čo v napadnutom konaní nebolo uskutočnené. V konkrétnom prípade sťažovateľky ide o návrh otca na zníženie výživného proti plnoletému dieťaťu (§ 157 CMP). Doterajšiu dĺžku napadnutého konania (takmer 4 roky) nemožno kvalifikovať ako primeranú na rozhodnutie o otázke výživného, teda o otázke majúcej vplyv na existenčnú sféru účastníkov konania.

20. Z obsahu zapožičaného spisu okresného súdu je zrejmé, že si okresný súd v danej veci dostatočne neosvojil príslušné ustanovenia Civilného mimosporového poriadku vrátane terminológie (§ 156 CMP) a zjavne opomenul, že v predmetnom konaní musí pri vykonaní dokazovania vychádzať zo zákonných ustanovení o dokazovaní podľa § 35 až § 37 CMP.

21. Ústavný súd na tomto mieste zdôrazňuje, že predmet napadnutého konania mal predurčiť postup okresného súdu smerom k jeho maximálnej rýchlosti a efektívnosti, keďže povaha konania sa dotýka ochrany záujmov dieťaťa (hoci plnoletého), keďže výživné predstavuje podstatný hmotný zabezpečovací prvok najmä počas obdobia prípravy

na budúce povolanie), ktorá si *a priori* vyžaduje postup súdu s osobitnou starostlivosťou (II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02).

22. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k názoru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní vedenom pod sp. zn. 37 Pc 8/2016 došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku nálezu).

23. Ústavný súd nemohol opomenúť skutočnosť, že okresný súd vo svojom vyjadrení k vecnej stránke ústavnej s'ťažnosti poukázal na § 132 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavná s'ťažnosť je neprípustná, ak s'ťažovateľ nevyčerpal právne prostriedky, ktoré mu priznáva zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd. Podľa okresného súdu s'ťažovateľka neuviedla, že podala s'ťažnosť na priet'ahy v napadnutom konaní predsedovi súdu. Podľa názoru okresného súdu v prípade, že by tak bola urobila a jej s'ťažnosť by bola vyhodnotená ako dôvodná, bolo by napadnuté konanie zaradené do osobitného režimu sledovania a k odstráneniu priet'ahu po septembri 2018 mohlo dôjsť bez podania ústavnej s'ťažnosti.

23.1 Táto poznámka okresného súdu je neadekvátna a irelevantná nielen s poukazom na už citované zákonné ustanovenia Civilného mimosporového poriadku aj Civilného sporového poriadku, ale svedčí aj o jeho neznalosti ustálenej judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva, podľa ktorej s'ťažnosť predsedovi súdu nemožno považovať za účinný prostriedok nápravy (k tomu pozri rozsudok Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike z 12. 6. 2012, rozsudok Bednár proti Slovenskej republike z 8. októbra 2013). Navyše, súdy sú povinné konať riadne a bez zbytočných priet'ahov i bez toho, aby účastníci konania (resp. sporové strany) museli podávať s'ťažnosti.

23.2 Rovnako neadekvátna je poznámka okresného súdu, že „nie je možné porovnávanie s inými súdnymi oddeleniami, keďže každý sudca si organizuje prácu vo svojom súdnom oddelení sám s prihliadnutím na stav tohto svojho súdneho oddelenia“. Práve naopak, vychádzajúc z princípu právnej istoty (čl. 2 ods. 2 CSP v spojení s § 2 ods. 2 CMP), ako aj princípu oficiality (čl. 5 ods. 2 CMP) a princípu hospodárnosti konania (čl. 12

CMP), bolo na mieste postupovať v oboch konaniach rovnako bez ohľadu na autonómiu sudcu organizovať si prácu vo svojom oddelení. Takéto vyjadrenie súdu nesvedčí ani o dostatočnej riadiacej činnosti predsedu súdu (§ 42 ods. 3 a § 53 zákona č. 757/2004 Z. z.).

VI.

Prikázanie vo veci konať a primerané finančné zadost'učinenie

24. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže prikázať, aby ten, kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

25. Ústavný súd formuloval príkaz konať (bod 2 výroku nálezu), pričom okresný súd je povinný postupovať podľa čl. 6 CMP a § 30 a § 35 – § 38 CMP.

26. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'učinenie.

27. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadost'učinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadost'učinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

28. Sťažovateľka sa domáhala priznania finančného zadost'učinenia v sume 4 500 €. Svoj návrh na priznanie finančného zadost'učinenia odôvodnila najmä tým, že dĺžka napadnutého konania je neprimerane dlhá, svojimi dôsledkami pre ňu ubližujúca a do právoplatného skončenia predmetného konania je matka sťažovateľky povinná finančne zabezpečiť potreby sťažovateľky aj v časti, v ktorej by tieto potreby mal zabezpečiť otec sťažovateľky.

29. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušenia základného práva (IV. ÚS 210/04).

30. Ústavný súd dodáva, že jeho fakultatívna právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy v žiadnom rozsahu nijakým spôsobom nemodifikuje ani nerozširuje účel ochrany, ktorú ústavný súd poskytuje v konaní o namietanom porušení práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov. V súvislosti s uvedeným považuje ústavný súd za dôležité zdôrazniť aj to, že jeho právomoc priznať primerané finančné zadosťučinenie podľa čl. 127 ods. 3 ústavy sťažovateľovi, ktorého sťažnosti vyhovie v merite veci, nie je samostatným nárokom sťažovateľa na akési odškodnenie za prípadné priet'ahy v konaní príslušného štátneho orgánu, ale má len akcesorickú povahu. Satisfakčný potenciál rozhodnutia ústavného súdu teda nie je autonómnym prvkom ním poskytovanej ochrany ani akýmsi paralelným titulom pre domáhanie sa tejto ochrany. Takýmto titulom je len a výlučne potreba chrániť konkrétne základné právo sťažovateľa a prostredníctvom tohto práva aj princíp právnej istoty (I. ÚS 235/03, I. ÚS 112/07, I. ÚS 203/09, I. ÚS 496/2013).

31. S prihliadnutím na predmet napadnutého konania, jeho celkovú dĺžku, ako aj neospravedliteľnú pretrvávajúcu dvojročnú nečinnosť okresného súdu, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocit'ovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznané finančné zadosťučinenie vo výške 2 000 € (bod 3 výroku nálezu) v danej veci za spravodlivé a vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti sťažovateľky nevyhoviel (bod 5 výroku nálezu).

32. Pokiaľ sa sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti domáhala, aby ústavný súd rozhodol o zákaze okresnému súdu pokračovať v porušovaní jej označených práv, ústavný súd konštatuje, že sťažnostná argumentácia sťažovateľky (a u jej právnej zástupkyne

opakovane) opomína akúkoľvek súvislosť s možnosťou vyslovenia takéhoto zákazu, a preto ústavný súd ústavnej sťažnosti v tejto časti nevyhovel (bod 5 výroku tohto nálezu).

VII.

Trovy konania

33. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov konania sťažovateľky, ktoré jej vznikli v dôsledku jej právneho zastúpenia v konaní vedenom ústavným súdom. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o priznaní trov konania vychádzal z priemernej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2019, ktorá bola 1 062 €.

35. Ústavný súd priznal náhradu za tri úkony právnej služby (prevzatie a prípravu zastúpenia, podanie sťažnosti, repliku sťažovateľky) v súlade § 11 ods. 3 a § 13 a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov advokátke JUDr. Ivete Rajtákovéj. Náhrada za tri úkony právnej služby vykonané v roku 2020 (3 x 177 €) spolu s režijným paušálom (3 x 10,62 €) predstavuje sumu 562,86 €, ku ktorej je potrebné pripočítať 20 % DPH, ktorej je právna zástupkyňa sťažovateľky platiteľom. Trovy konania tak predstavujú sumu celkom 675,43 €.

36. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky advokátky JUDr. Ivety Rajtákovéj, Štúrova 20, Košice, v lehote uvedenej v bode 4 výroku tohto nálezu (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

37. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

38. Vec bola v súlade s čl. III bodom 1 písm. b) a c) Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2020 do 31. decembra 2020 v znení dodatku č. 1 schváleného na zasadnutí pléna Ústavného súdu Slovenskej republiky 27. mája 2020 z dôvodu neprítomnosti člena prvého senátu Miloša Maďara prejednaná a rozhodnutá prvým senátom ústavného súdu v zložení Jana Baricová – predsedníčka senátu a sudkyňa spravodajkyňa, Rastislav Kaššák a Ladislav Duditš – členovia senátu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. septembra 2020

Jana Baricová
predsedníčka senátu